

In het kader van de besluitvorming rond het uiterlijk van het Nieuwe Barokorgel is uitgebreid gekeken naar het Hildebrandt-orgel in Hettstedt (bovenste drie foto's), maar is ook grondig onderzoek gedaan naar eigentijdse vormen in de orgelbouw van de afgelopen dertig jaar, met name door twee VU-studenten, Fabienne Chiang en Genève Angelista. Ze troffen onder meer zeer zakelijke ontwerpen aan. In de wereldberoemde Romeinse 'Basilika' in het Duitse Trier bouwde de firma Eule Orgelbau in 2014 een groot orgel dat zich optisch niettemin bescheiden moest opstellen. Het uiteindelijke ontwerp beperkt zich in wezen tot drie grote houten 'dozen', die elk precies in de drie nissen aan de korte zijde van de Basilika passen. De muren van het gebouw zijn zo sterk en dik dat het gewicht van het orgel naar de muur kon worden afgevoerd. In het middelste gedeelte van het orgel is de klaviatuur aangebracht. De ordening van de pijpen is klassiek, zonder enige neiging tot spektakel.

De 'look & feel' van het Nieuwe Barokorgel

18de-eeuwse vormen, 21ste-eeuwse kleuren

Het Nieuwe Barokorgel dat het Orgelpark bouwt vordert gestaag: inmiddels zijn in de werkplaats van Elbertse Orgelmakers in Soest de structuren van de kast, de balgen en de windladen al te zien, en zijn door Hermann Eule Orgelbau in Duitsland de eerste pijpen gemaakt. De firma Sinua soldeert intussen ijverig aan de printplaten voor de digitale interface – die is immers het vernieuwende aspect van het project, dat verder geheel gericht is op het realiseren van een orgel zoals orgelmaker Zacharias Hildebrandt, tijd- en streekgenoot van Johann Sebastian Bach, voor het Orgelpark zou kunnen hebben gebouwd.

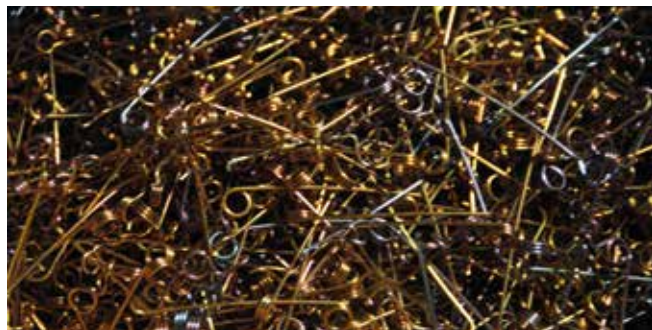
Kenmerkend voor de manier waarop het kernteam het project begeleidt is dat het niet bang is eerder ontwikkelde ideeën nog eens scherp tegen het licht te houden. Zo is in november besloten dat het orgel alleen in de kleurstelling laat zien dat het een 21ste-eeuws aspect kent – dus niet in de vorm van de blindingen boven de pijpen en andere details van de kast, zoals het team eerder had bedacht. Hoe elegant en weloverwogen ook, de dubbele boodschap die zo'n combinatie van stijlen uitstraalt, is niet overtuigend. Dat bleek zonneklaar toen het team fotomontages maakte om precies het effect van deze dubbele boodschap te kunnen beoordelen: door de bouwtekening in een foto van het Orgelpark te plaatsen, bleek dat het geen goed idee is een 18de-eeuws orgelfront als dit van wezensvreemde 21ste-eeuwse elementen te voorzien.

Met dit besluit wordt het pad op weg naar de realisatie van het orgel eenvoudiger en helderder: het instrument krijgt de breedte en de vormen van het Hildebrandt-orgel in Hettstedt en de verhoudingen

van het daarmee nauw verwante Hildebrandt-orgel in Sangerhausen. In de kleurstelling zal het 21ste-eeuwse aspect wél tot uiting komen: in de zaal van het Orgelpark is een à la Hildebrandts orgels bont gemarmerd front geen goed idee. Wel worden zijn kleuren uitgangspunt voor het kleurenplan.

Klank

Ook op het punt van de klank streven we er vanzelfsprekend naar dat die optimaal bij de zaal van het Orgelpark past. Daarom doen we regelmatig luistertests; zoals bij het Symposium in juni 2014 in het Orgelpark zelf en in januari 2015 in de werkplaats van Elbertse Orgelmakers. De derde test is in november 2015 doorgevoerd: bij Hermann Eule Orgelbau, het bedrijf in Duitsland dat de pijpen voor ons orgel zal bouwen, beoordeelden we aan de hand van testpijpen of we op de goede weg zijn. Kort na verschijnen van deze *Timbres* zullen deze pijpen in het Orgelpark zelf getest worden.

Digitale speeltafel

Momenteel ronden we het ontwerp van de digitale speeltafel af: de speeltafel die we in 2011 bij het Sauer-orgel bouwden, wordt daartoe opnieuw ingericht. Samen met op dit punt gespecialiseerde organisten en het Duitse bedrijf Sinua, dat ook destijds al voor de technologie in de speeltafel tekende, bepalen we welke knoppen en andere bedieningselementen er nodig zijn. Bij deze organisten horen onder anderen Jacob Lekkerkerker, in het Orgelpark geen onbekende, maar ook Joris Verdin (Leuven/Brussel), James McVinnie en Michael Bonaventure (Londen) en Ansgar Wallenhorst (Ratingen). Ze maken daarmee deel uit van het Referentieteam, waarin tientallen specialisten zitting hebben om het kernteam te ondersteunen.

In de werkplaats van Elbertse Orgelmakers in Soest wordt al volop aan het orgel gebouwd. Links boven op de bladzijde hier tegenover is het hout te zien voor de zogenaamde 'toonschuiven' van het orgel; hier al keurig op maat voorgezaagd. Daaronder enkele van de honderden 'winkelhaken' voor de mechanische verbindingen tussen toetsen en pijpventielen. Daar weer onder een blik in de doos met door Elbertse gebogen veertjes (er zijn er ruim 2000 nodig). Rechtsboven op dezelfde bladzijde wordt de onderkant van een van de vier balgen gemaakt; de foto daaronder toont de structuur van de onderste etage van het orgel. De foto hierboven laat het zogenaamde 'wellenraam' zien. Het is bijna vier meter breed en behoort net als de winkelhaken tot de verbindingmechanieken tussen toetsen en pijpventielen.

Onderzoek

2016 zal in het teken staan van onderzoek naar leven en werk van Zacharias Hildebrandt. Dit om de orgelmaker, van wie we veel minder weten dan van zijn concurrent/collega Gottfried Silbermann, beter te leren kennen. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door dr. Ibo Ortgies uit Göttingen; hij zal 'alle' documenten die in archieven in Duitsland, Polen en Denemarken over en rond Hildebrandt en zijn werk vindbaar zijn trachten te identificeren. Vervolgens zal het Orgelpark ze via de webpagina's van het Orgelpark Research Program beschikbaar stellen. Dr. Ortgies maakt al vanaf het begin van het project deel uit van het Referentieteam; zo ontwikkelde hij de 'temperatuur' voor het nieuwe orgel, dus de manier waarop het gestemd zal worden.

Internationaal Symposium: donderdag 2 tot en met zaterdag 4 juni 2016

Symposium

Het Internationale Symposium van 2 tot 4 juni 2016 zal gewijd zijn aan het Nieuwe Barokorgel. Thema is onder meer het gebruik van het orgel in nieuwe muziek. Wat betekent het bijvoorbeeld dat elke pijp met elke andere samen kan klinken? Dat is immers nog nooit vertoond, dus welke vaardigheden moet de organist verwerven om daar zinvol mee te kunnen werken? In hoeverre moet de speeltafel de organist al voorgeprogrammeerde voorbeelden bieden? Hoe maken we de interface zo dat de nieuwe mogelijkheden gemakkelijk benutbaar zijn? Vragen waarover met name de al genoemde vijf organisten zullen nadenken. Peter Planyavsky verzorgt het openingsconcert van het symposium op donderdagmiddag 2 juni en ook organisten als Joris Verdin en James McVinnie zullen optreden.

Het symposium besluit op zaterdagmiddag 4 juni met een excursie naar Orgelmakerij Elbertse in Soest, waar belangrijke onderdelen van het orgel dan te zien zullen zijn. De excursie staat ook open voor wie verder niet aan het symposium deelneemt.